

Pás svetla pod dverami našich izieb

Výstava Martina Knuta IZBY/ROOMS v Löfflerovej galérii v Košiciach

(31.január – 9. marec 2025)

Pocit: Dvere sú zavreté a predsa sa nejako vie, že v izbe niekto je. Štrbiny ostení dvier a prahu prepúšťajú dverami presvitajúce pásy svetla, v izbe sa teda svieti. Kužele studeného bieleho alebo žltkastého svetla z lampy vyrezávajú z tmy výsek vnútorného priestoru intímneho ja. Nevie sa presne, ako je izba zariadená, dokonca to nie je jasné ani samotnému majiteľovi izby, konfigurácie zariadenia vo vnútornom priestore sú premenlivé a situačné. Nábytok tu sem tam voľne poletuje v priestore a možno sa občas usadí a poslúži, komoda náhodne vysunie niektoré zásuvky, ostatné sú v rozličnom stave otvorenia či zatvárania, kreslo sa nastaví na sedenie, možno aj dva oproti sebe na rozhovor, posteľ tu nie je miesto na spanie, ale rezolútne osobný priestor samoty. Nehovoriac o oknách či dierach do prázdna. Obrazy a obrázky - kresbičky na stenách sa zokupujú a sú priepustné medzi sebou a stenami, miznú, ale sa aj vrstvia a stávajú sa postupnou mapou pocitov, citov, zistení, situácií, otázok a skúsenosti každodenne žitého života.

*Hľadám sám seba v priestore medzi tým čo hovorím a
tým čo mi v mojich slovách uniká. (maľba 2012)*

Výstava Martina Knuta *Izby /Rooms* v košickej galérii Vojtecha Löfflera predstavuje formu súčasného výtvarného umenia, ktorá je otvorene komunikatívna, hovoriaca s divákom, možno až terapeutická, uvoľňujúca napätie. Témami sú medzipriestory duše a jej stavy, samota, komunikačné pokusy, zlyhania, útecha, existenciálne momenty sebauvedomenia a sebauvedomovania, definície vzťahov vonkajšieho a vnútorného ja, ale aj vzťahov medzi ja a vonkajším svetom. Výstava nezapiera aj jej použitie ako určitej terapie pre našu súčasnú 21 gramovú modernú dušu. Robí to vyformovaným autorským výtvarným jazykom autora diel Martina Knuta (*1964), ktorý tu ucelene predstavil svoju tvorbu posledných rokov (sú tu zastúpené diela od roku 2012 podnes). Knut svoju výtvarnú reč s obmenami a v určitom vývoji v zásade používa od začiatku 90-tych rokov 20. storočia, kedy ukončil štúdium na VŠVU. Následne sa vnoril do prúdu postmodernej maľby, stal sa členom skupiny Syzygia. Už vtedy vytvoril svoj výtvarný obsahový arzenál, ktorý mal typický rukopis a vizuál založený na drobných minimalizovaných znakoch ľudských figúr, komiksovo skratkovito podaných, jemných, maličkých a subtilných, umiestňovaných do veľkého sveta farebných alebo bielych priestorov obrazov, do ich plôch alebo geometrie. Písmo ako súčasť obrazov komentuje a usmerňuje dej výjavu obrazu alebo obrázka, podobne ako ilustrácie v knihách, ku ktorým bola pripojená aj časť plynúceho

textu príbehu, a predstavuje akoby titulku, autorský vysvetľujúci vstup, komentár a kľúč na čítanie. Jednoduché výtvarné formulácie sú jasné a nekomplikované, skratkovité a zároveň syntetické, nakoľko ponechávajú prednosť priestoru pre samotný obsah. Ten je tu vyjadrený mnohознаčne, symbolicky, znakovito, no zároveň situačne až anekdoticky. Autor vytvára/zachytáva priestory, kde sa niečo stalo alebo vyslovilo, niečo sa pomenovalo v tej chvíli a v okamžiku stelesnenej a uvedomujúcej sa situácie, ktorý v rámci obrázku/obrazu znehybnel do svojskej šifry, ktorá sa tu náhle generuje. Je možné ju tiež následne chápať aj ako definovaný a pomenovaný opakujúci sa situačný psychologický model alebo figúru, s neuchopiteľnými hranami a obrysami, cez ktoré význam však ďalej voľne preteká. Tieto umelecké formy s kumulovaným významom a silným obsahom, ktorý sa dal opätovne použiť a aplikovať síce ako zložitá interpretačná forma, ale pre znalcov predsa len známa a čitateľná, sa kedysi nazývali aj emblémami.

Ak chceš pochopiť realitu, nauč sa dívať cez ilúziu (maľba, 2024)

Voľnosť, priepustnosť obrazov a ich nedefinitivnosť významov naznačujú reálne fyzické perforácie plochy obrazu, evokujúce ďalšie vrstvenie, vnútorné kostry/stavby a prípadné ďalšie komory či doslova svetelné kapsy. Obrazy či kresby sú tiež aj priestorovými objektami. Autor často využíva vrstvenie papierov a aj niektoré hrubé rámy diel ohraničujú a držia konštrukciu vnútorného obrazu/obrázku a tvoria až efekt muzeálnej skrinky so zasklením, či malej vitríny do ktorej sa dá a má zvedavo nahliadnuť na spôsob prírodných exponátov/preparátov v múzeu. Alebo sa naopak hladkou a premyslenou perforáciou plátna voľne otvárajú do priestoru. Tento moment výstavnou inštaláciou zvýraznil úvodný „titulkový“ obraz *Čo ak netúžim byť šťastným ?* (2022), cez ktorý sa dá nahliadnuť skrz do obrazu, aj do výstavy, do autora.

Úloha kurátorky výstavy Gabriely Garlatyovej bola v prípade tejto výstavy určujúca pre jej vnímanie, a prejavila sa vo viacerých rovinách výstavného konceptu Izieb. Previazanie so samotným priestorom a duchom Löfflerovho múzea vytvorila použitím nábytkového mobiláru a drobných zbierkových predmetov z bytu tohto sochára, ktoré sú inak súčasťou muzeálnej inštalácie samotnej inštitúcie múzea. No tu sa stali určitým médiom, ktoré prepojila do „zátiší“ s Knutovými dielami ako dôkazy individuálneho života duše. Rozmiestnenými nábytkovými kusmi naznačila a vybudovala fragmentálne priestory akýchsi izieb vhodných a ponúknutých pre zisťovanie, odkladanie, zhromažďovanie, čítanie, pokoj a uvažovanie či rozjímanie, meditovanie. Bežný nábytok meštianskeho salónu je aj zároveň symbolom uchovávaného a budovania duchovných hodnôt v meštianskej každodennosti – ktorej sme či chceme či nie tiež nástupcami, a priestor, kde už fungovala oná duša moderného človeka zrodená s buržoáziou 19. storočia z individuálneho ducha romantizmu. Ako hovorí Baricco: „...to čo si

predstavujeme, keď hovoríme „duša“ bolo v skutočnosti vytvorené relatívne nedávno. Ide o patent buržoázie 19. storočia. ...“¹

Ďalšie roviny interpretácií Knutových diel kurátorka prevrstvila experimentálnym spôsobom. Súbežne so svojím pohľadom uplatnila aj návrhy mladých kurátoriek, ktoré tu predstavili svoje texty s konceptami výstavy Martina Knuta. Tie sú výsledkom workshopu mladých kurátorov Letnej akadémie kurátorských štúdií konanej v Hornej Lehote (vedená lektormi Jurajom Čarným a Martinom Knutom). Tak je umožnené vo voľnom rámci výstavy dielo Martiana Knuta čítať viacpohľadovo, aj z hľadiska zvolených okruhov tém autoriek. Výstava má tak viaceré významové ohniská alebo body, pri ktorých sa je možné pristaviť a z tohto uhla sa znovu pozrieť na diela. Kurátorka v tomto duchu tematicky koncipovala aj zoskupenia samotných diel v rámci výstavy, takže inštalčné okruhy diel sa prekrývajú a prestupujú. Pri kresbách a menších dielach použila motív kruhového zoskupenia diel, či ich voľné významové zhluky. Barbora Floreková vytvorila tému Von je dnu/Dnu je von o „súbojoch“ medzi vonkajším a vnútorným svetom, Nikola Landers – v koncepte ktorý nazvala „V jednom kruhu“ by zdôraznila moment zacyklenia sa človeka a jeho možné vybočenie z kruhu, aj premyslenou inštaláciou diel do kruhu, kde by vytvárala terapeutický moment alebo situáciu pre ponorenie sa do problému. *Samota*, ktorú vycítila z diel Martina Knuta je témou výstavného konceptu Dominiky Blahunkovej a koncept výstavy *Známe pocity a situácie* je sústredením pohľadu na problém závislostí a ich dopadu na medziľudské vzťahy. Prienikmi kurátorských konceptov je nesporne vyvorený ďalší interpretačný priestor pre divákov výstavy, ale aj pre samotné diela. Je to aj dôkaz toho, že ponúknuté kľúče Martina Knuta k duši sa dajú používať, že dvere sa dajú otvoriť či aspoň pootvoriť, že tá možnosť tu stále je.

¹ BARICCO, Alessandro: *Barbari. Esej o mutácii*. Kaligram Bratislava 2009. kapitola : Duša, s. 117 - 121